

BRIEVEN UIT DEN VREEMDE

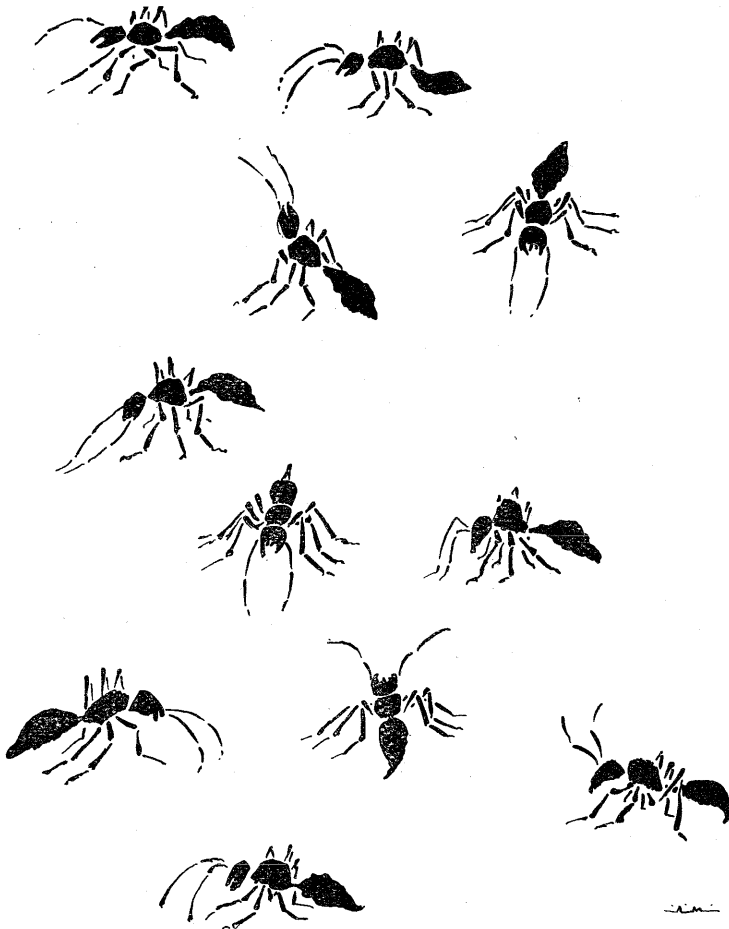
DE GENEESKUNDE IN HET AMAZONE-GBIED (VII, SLOT)

Geachte Redactie,

Wanneer ik tot een samenvatting tracht te komen van hetgeen ik van de geneeskundige verzorging van het Amazone-gebied heb leren kennen, is het een schrale oogst die ik heb aan te bieden. Het omvat een stadsbevolking waarvoor ongetwijfeld wel een goede geneeskundige hulp bestaat, maar op zeer beperkte schaal, wegens gebrek aan geld en aan artsen zonder twijfel ver onvoldoende. Voor de kabokel-bevolking langs de rivieren zijn geen artsen beschikbaar. Wel echter een hoeveelheid geneesmiddelen, zij het deels van uiterst bedenkelijke kwaliteit en ouderdom. Bovendien bijna altijd toegepast zonder enig begrip van de geneeskunde. Wel weet ik, dat de centrale regering te Rio de Janeiro belangrijke geldsommen besteedt om de Amazone-rivieren op deskundige wijze van geneesmiddelen te voorzien, maar de motorboten waarmee dit geschiedt, heb ik nooit gezien, noch heb ik mensen gesproken die ervan hadden geprofiteerd. Tenslotte zijn er dan nog die paar miljoen wilde Indianen, die zijn overgeleverd aan een geneeskunde, die waarschijnlijk het ijzeren tijdperk nauwelijks is ontgroeid.

Het eenvoudigste en flinkste is nu luidkeels te gaan verkondigen, dat dit alles een grof schandaal is en dat de Braziliaanse regering hier ten snelste verbetering in dient te brengen. Dit kan echter niet meer zijn dan een vrome wens.

U zult dit niet kunnen inzien. Ik deed dat ook niet, totdat ik een paar uur door het oerwoud had gelopen en ervaren had, hoe moeilijk het is zich daar voort te bewegen, om nog maar te zwijgen van de moeilijkheden van vervoer, die dikwijls tot onmogelijke situaties aanleiding geven.

Tocandero's, vechtmieren ($\frac{3}{4}$ van de werkelijke grootte).

Doch toen ik een paar dagen achtereen door het natte, schemerige bos had voortgeploeterd,

toen ik kennis had gemaakt met millioenen muggen, met stekende vliegen, met bijtende mieren, jeukende teken en zuigende bloedzuigers, toen ik meer dan eenmaal per uur tot op mijn hemd was doorgeregend of tot mijn oksels door het stinkende, troebele water had moeten waden, zodat ik klodders modder en rotte blaren met duizendpoten, slakken en waterspinnen uit mijn hemd en mijn broekzakken moest baggeren, en toen ik goed besepte, dat dat oerwoud zich nog duizenden kilometers op dezelfde wijze ononderbroken uitstreckte, toen drong langzamerhand enige voorstelling door van wat sanering zou betekenen van het gebied van de regenwouden van de Amazone, van de zogenaamde Groene Hel!

Wij waren al talloze malen over de grillige boomwortels gestruikeld en vastgelopen in de slingers van bijna onzichtbare, dunne, taaie lianen. Wij waren onverwacht in de moerassige poelen weggezakt. Wij hadden ons moeizaam opgehesen aan dikke takken, die soms zó vermolmd bleken te zijn dat zij zonder geluid afbraken om dan klonters krioelende mieren uit hun uitgeholde binnenste over onze hoofden en lijven uit te schudden. Struikelend hadden wij ons vast gegrepen aan taaie palmstruiken, die met scherpe stekels dicht bezet waren, zodat de binnenkant van onze vingers en onze handpalmen met stoppelbaard begroeid leken en als vuur brandden. Wij moesten lastige omwegen maken over glibberige stronken en kleiige mierenhopen om één enkele suf loerende slang te ontgaan, die wijzelf natuurlijk nooit ontdekten, maar die onze gids ons onverschillig aanwees met de bemoedigende toevoeging: levensgevaarlijk! Op onze knieën moesten wij door de weke modder kruipen om niet in aanraking te komen met een zachtens wiegend, kunstig opgebouwd, sierlijk wespennest, waarvan wij maar al te goed wisten dat de bewoners bij het minste stootje in blinde woede tot de aanval zouden overgaan. Elk uur zwoegen overtuigde ons er meer van, dat wij, ontwikkelde, gestudeerde mensen, in het oerwoud slechts belachelijke stumperds waren en dat wij de medelijdende minachting van onze gids en dragers, seringueros, Indianen met een broek aan, volkomen verdienden. Wij begonnen op te zien tegen elke omgevallen boomstam, waaroverheen wij moesten klauteren, omdat de ervaring ons had geleerd, wat een onbegrijpelijke krachtsinspanning dat eist van ongetrainde, uitgeputte Europese benen. Wij betrapten ons er op, dat wij dan met onze handen onze benen aan de broekspijp omhoog begonnen te trekken, een even doelloze als vermoeiende gymnastiek. Een dergelijke dikke boomstam, die wij met moeite en tegenzin hadden beklommen, bleek geheel verrot te zijn, zodat wij er met zijn tweeën plotseling geruisloos in wegzakten, in een duffe massa van in heftige opstand rakende mierennesten.

Als dan voor de zoveelste maal de regen met het geraas van een binnenlopende sneltrein naderbij komt en een paar uur lang een stortbad onderhoudt, waaraan geen ontvluchten mogelijk is, terwijl in tien minuten de groene schemering van het woud in een absolute duisternis overgaat, zodat er niets anders overblijft dan op de door ontelbare en onbekende onzichtbare wezens bevolkte doorweekte grond van het oerwoud te gaan liggen tussen met een bleek, licht phosphorescerend, rottend hout en gebladerte, verandert inderdaad de met verontwaardiging gestelde eis naar sanering van het Amazone-gebied in een vrome wens. Dan bedenkt men geen saneringsplannen meer, noch zoekt men naar de meest vernietigende critiek op de regering van Brazilië, maar dan zou je als volwassen oude vent het liefst een deuntje willen gaan janken van woede en ellende.

Maar het volgende ogenblik begrijpt men toch, dat de seringueros, de kastanjerapers en de Indianen dit dagelijks moeten doormaken, met hun vrouwen en kinderen, jaar in jaar uit, ondervoed, ziek, zonder hoop op iets beters, zonder hoop op iets anders dan jenever en cocaïne. Voor de mannen tenminste, want de vrouwen komen dáár zelfs meestal niet eens aan toe.

Na deze overwegingen verandert dan de vrome wens toch weer in een met heftige opstandigheid gestelde eis. Ik weet wel, de afstanden zijn er ontmoedigend groot: Tefé was al meer dan 500 km stroomafwaarts en wat kan dat ongelukkige Tefé nu nog doen! Maar Manaus is nog weer 1000 km verder en Belém weer 2000 km, terwijl het vandaar opnieuw 3500 km is om naar Rio de Janeiro te komen, de hoofdstad van de onmetelijke Republiek der Verenigde Staten van Brazilië, en van Rio zouden tenslotte de saneringsplannen en acties moeten uitgaan.

Doch de steden, die ongetwijfeld in veel gunstiger omstandigheden verkeren, hebben al een even groot gebrek aan ziekenhuizen als zij overvloed hebben van krotwoningen, terwijl het geld ontbreekt om dit flink aan te pakken. Grootscheepse expedities zouden de Amazone en zijn talloze grote en kleine zijrivieren moeten worden opgezonden om dáár althans de ergste noden te lenigen. Zulke expedities zouden al jaren nodig hebben om de verspreid wonende mensen aan al die stromen en bijstromen alleen maar op te zoeken, om van het invoeren van werkelijk doeltreffende reorganisaties nog maar te zwijgen. Wie zou die expe-

dities moeten leiden? Waar zouden de artsen vandaan moeten komen, waaraan de steden nog zo'n gebrek hebben? En vindt men de technici, de landbouwkundigen, de werklieden die de door de artsen en hygiënisten noodzakelijk geachte werken zouden moeten uitvoeren? Waar vindt de regering de gidsen en tolken, die voor het contact met de Indianen onmisbaar zijn? Waar haalt men de werktuigkundigen vandaan die voor de talrijke motorboten nodig zouden zijn? En als de motorboten niet verder kunnen, zouden er kano's met roeiers beschikbaar moeten zijn. Hoe moeten al die mensen worden betaald en gevoed? Nu is er al telkens hongersnood en ondervoeding, ook in de steden. Wie zal dan de grote hoeveelheid leeftocht verschaffen en alle materialen en geneesmiddelen, die zulke expedities ongetwijfeld nodig hebben? Wie zal dat allemaal vervoeren en distribueren en wie moet hierop controle uitoefenen? Hoe moeten deze expedities worden beschermd tegen insecten, luipaarden, slangen en wilde Indianen? De expedities zouden belangrijk meer mensen vergen dan er langs de rivieren en in de bossen van het Amazonegebied wonen.

Wij waren onverwacht in de moerassige poelen weggezakt.

Maar gesteld eens dat die expedities aan het werk togen, gesteld dat zij slaagden, waarvandaan komen dan de betere huizen, de betere akkers, de waterbouwkundige voorzieningen, die toch allereerst nodig zouden zijn om die gesaneerde bevolking blijvend een dragelijk

leven te verschaffen? Het is onredelijk dit alles van de Braliziaanse regering te verwachten of van welke regering ook.

Moeten die millioenen mensen daar in Amazonië dan maar verder verhongeren, verzieken en liefst zo spoedig mogelijk uitsterven in hun oerwouden? Moeten zij blijven lijden, omdat er steeds weer nieuwe stumperds uit pure ellende de rivieren op- en de bossen intrekken? Zodat de mensen niet eens het verlossende uitsterven wordt gegund?

Zonder twijfel heeft Brazilië hier een taak, een ontzettend zware taak, een dure plicht. Maar niet uitsluitend Brazilië, want geen enkel land zal alléén een dergelijke taak aankunnen. Het is een plicht, die de hele wereld aangaat, het is een belangrijk en dringend onderdeel van het wereldvraagstuk van de minder ontwikkelde gebieden. Het moge een vrome wens lijken, het is echter bewezen dat de mogelijkheid, dus de dringende noodzaak bestaat. Het is gebleken uit de nederzettingen Fordlandia en Bel Terra van de Ford-fabrieken, waar ter wille van rubberplantages midden in het oerwoud behoorlijke levensomstandigheden zijn geschapen voor duizenden, al ging dit ook ten koste van grote materiële offers. Maar wanneer de wereld, wanneer de Verenigde Naties deze offers zouden willen brengen, zou de winst niet alleen bestaan uit tienduizenden geredde mensenlevens, doch tevens uit een rijk en productief Amazonië. Zeker niet ten onrechte wordt dit genoemd de geheime reserve, die Onze Lieve Heer heeft achtergehouden voor het mensdom. Dat kan hierover beschikken, zodra het de zedelijke kracht zal hebben die reserverijkdommen te exploiteren door middel van een werkelijke samenwerking, die echter meer menselijkheid en onderling vertrouwen vereist dan wij tot dusverre hebben kunnen opbrengen.

Haarlem, Augustus 1954

A. MELCHIOR

FEUILLETONS

DE 59^E JAARVERGADERING VAN DE AMERICAN ACADEMY OF OPHTHALMOLOGY AND OTOLARYNGOLOGY

In de week volgend op het XVIIe Internationale Oogheelkundige Congres hield de American Academy of Ophthalmology and Otolaryngology haar 59^e jaarvergadering. Ter gelegenheid van het internationale congres werd deze vergadering in het Waldorf Astoria-Hotel te New York gehouden en niet, zoals gebruikelijk, te Chicago. Behalve tijdens de openingsbijeenkomst waren de vergaderingen voor beide specialismen geheel gescheiden. Voor de oogartsen werden in de ochtendbijeenkomsten voordrachten gehouden en enkele korte films vertoond. De middagen waren bestemd voor het volgen van cursussen. Voor de keel-, neus- en oorartsen was de volgorde juist omgekeerd; zij hadden 's ochtends hun cursussen en 's middags hun voordrachten. Dit verslag behandelt slechts het oogheelkundige gedeelte.

Uit de openingsrede van de voorzitter, W. H. THEOBALD, bleek dat er in de Verenigde Staten een buitengewoon tekort aan artsen bestaat. Thans zijn 15.000 artsen in militaire dienst tegenover 6.500 in 1950. De Amerikaanse universiteiten zouden per jaar 5.000 artsen meer moeten afleveren om in de bestaande behoefte te kunnen voorzien.

De tweede ochtend hield REESE de Jackson Memorial Lecture over „Persistent hyperplastic primary vitreous”. Deze afwijking gaat vaak gepaard met microphthalmus, hetgeen belangrijk is voor de differentiële diagnose met retinoblastoom. De aandoening is bijna steeds unilateraal, in tegenstelling tot retrolentale fibroplasie, waarbij dit slechts in 2 pct van de gevallen wordt waargenomen. De therapie bestaat uit discisie van de lens, waarna met een scherpe naald het retrolentale membraan wordt doorgesneden, dat zich dan vaak tot buiten de pupil terugtrekt. De daarop volgende voordracht van FRY en medewerkers over subacute chorioiditis centralis en de differentiële diagnose met gezwellen in de macula-streek kreeg reliëf door een voortreffelijke discussie van BERTHA KLIEN.

De derde ochtend was gewijd aan een symposion over retrolentale fibroplasie. De inleiders, REESE, OWENS, FRIEDENWALD, SILVERMAN, KINSEY, PATZ en BLODI, achten het gevaar van te veel zuurstof zo hoog, dat zij in hun conclusie een plotselinge overgang naar de normale atmosfeer verkiezen boven een langzame ontwenning aan zuurstof, waarbij aan het te vroeg geboren kind enige dagen langer zuurstof moet worden toegediend.

De volgende ochtend werd een symposion gehouden over aangeboren glaucoom. Een verrassende conclusie van de inleiders, SHAFFER, SCHEIE, BARKAN, HAAS en MEYER, was, dat dit glaucoom niet wordt veroorzaakt door persistentie van embryonaal weefsel in de kamerhoek. Dit is slechts in uitzonderingsgevallen aanwezig. De oorzaak werd nu gezocht in een te ver naar voren verplaatste insertie van de iris. Goniotomie blijft echter de aangewezen